

הלכות שבת סימן שלח קפה באר הגולה

ב אגור בשם תשובה
אביו ד ערובין קיד
ברקא וקמא שם
ה טור בשם ר"ח
ו ערובין ו לפירוש
הר"ף, וקמא מה
שכתב ה"ה יוסף פם
לדעת ר"ח ז ערובין
קיד ה טור בשם
הרמב"ם פקק כא
וקמא הרב המגיד שם
שהוא מדבר אסור
שם ט הר"ש שם
בשם רבנן שם
י השנה בביצה ליה
כ לפירוש רבנו יונה
והביאו ה"ה
והר"ש שם ל
בגמרא מ משנה שם
ג בירמיה שם

על-ידי משקלות, (יד) למתן לערכו (טו) ולהכינו מבעוד יום כדי שאלף ויקשקש כל השבת: ד המשמר פרוטיו ונרציו מפני חיה ועוף. לא יספק בך אל בך ולא ישפח בפיו על זכו (טז) ולא ירקד להכריחם, גזרה שמה יטל צורור (ס) ויזרק להם: ה (יח) אין שותקים באגונים ולא בתפוחים וכיצא בו משום (יט) אשורני גמות: הגה ודוקא על-גבי קרקע, אבל (כ) על-גבי שלחן שרי, דליכא למגור שם משום גמות (רבינו ירמיה ח"ו). ומתן לשחוק (כא) בעצמות שקורין ט"ש"ף אף-על-פי שמשמיעים קול, הואיל ואין מבנין לשיר (הגהות אלפסי סוף עירובין). וכל זה בשותק דרך צחוק בעלמא (כ"א), אבל בשותק כדי להרעים אסור אפילו שותק (י) (כב) בתם ובחסר, דהרי פסקה וקמא (אגור וכו' ורמב"ם פכ"א). ומכל מקום אין למחות בנשים וקטנים, דמוטב שיהיה שוגגין ואל יקרי מדין (תוספות וסמ"ג והר"ם פכ"א). ולשחוק בבהמה, צנן לעיל סימן שח סעיף מה: ו אסור לשאב מים בגלגל, גזרה (כג) שמה ימלא לגמלו ותרבתו או למשרה של פשתן, "לפיקה אם לא היה שם לא גזרה ולא חרקה ולא ברקה לשירות בה פשתן מותר. (כד) וינש אומרים שלא אסרו אלא בגלגל גדול שמוציא מים הרבה בחדר בלא טרח, והם גלגלים הקבוצים בהם דליים הרבה כבי, אבל גלגלים שלנו שאין ממלאים בהם אלא מעט, מותר, דליכא למחש למידי: ז מי שיש לו פרות בראש הגג ורואה מטר שבה, (כה) אסור לשלשלם בשבת דרך ארבה שבגג, כאכל (כו) מותר (י) לכסותן, ופאפלו לבנים (כו) שהם מקצים (כח) מותר לכסותן מפני הדליף: ח למתן פלי (כט) תחת הדליף בשבת, ונאם נתמלא, שופכו ונחזירו למקומו; והוא שיהא הדליף ראוי

באר היטב

בשבת כלי-שיר, מדינא הרי לן למשרי לנגן בכלי-שיר, וליכא על-פניו שרי אמירה לאינו-יהודי, ועל-פניו אסור לומר לאינו-יהודי למען הכלי-שיר וקמשיל, מ"א: (ס) ותרק. לרש"י-הרמב"ם

משנה בירורה

(יד) מותר לערכו. הינו, דלא חשיבין כשישקשקו קולו ויחשדוהו שהערכו בשבת, דהכל יודעין שדרכו להעריכו: מאתמול: (טו) ולהכינו מבעוד יום. אבל בשבת, לא מבעיא דאם צמד דאסור להכינו שאלף⁽¹⁸⁾, (יז) ואפילו רק בנענוע חוט הכרנול שמתנענע, ויש בזה אסור תורה (ט"ו) לכמה פוסקים דהרי בכלל תקון מנא⁽¹⁷⁾, אלא אפילו בעודו הולך (טו) אסור גמ-כן למשרה המשקלות⁽¹⁸⁾ ואו (יז) בטאש"י-ואה"ר: חוט המושף הגלגלים שלא יפסק הלוכו, (יח) אם לא לצורך חולה הצריך לכך, ויש להמיר להעריכו בעודו הולך אם בקשי למצא אינו-יהודי לזה⁽¹⁹⁾, (יט) ועל-ידי אינו-יהודי ויש להמיר להעריכו לצורך חולה אפילו כשנפסק הלוכו [אחרונים]. ודע עוד, דאיתן מורי-שעות [שקורין טאש"י-ך] אה"ר שנגיל לפעמים כשעומד ונפסק מהלוכו הוא מנענעו במקצת וחוזר מהלוכו, צריך לזהר שלא לנענעו בשבת⁽²⁰⁾: ד (טז) ולא ירקד, בגלל, להשמיש קול להכעית העופות: (יז) ויזרק להם. לרש"י-הרמב"ם. ולהפוסקים דבכונן היה ליכא רשות-הרבים (כ) אפשר דשרי בכל זה, דגזרה לגזרה היא, (כא) וכל-שכן לספק בך אל בך בלאחר ד בודאי שרי לכלי עלמא, ואין לחש שמה יטל צורור, מאחר שיש לי הכר שאין מספק להדיא: ה (יח) אין שותקים וכו'. שנגלגלין אותן ומכין וזאת זו בדרך שמשקלן הנערות: (יט) אשורני גמות. שכתב דרך

שער הציון

מסחר מוכח כן בהדיא: (יז) שגרי-תשובה: (טו) כן כתב חז"ל כד ודברים זה מוש"י, עין שם, וכן מצד גמ' הפריימג'ים בסימן שח אות עח, ועל-פניו אסור, עין שם, ודלא כפנים קאירות שמקל בזה: (טז) חז"ל אדם ושגרי-תשובה, וכן כתב הפריימג'ים במשכבות וכן בסימן שיג סעיף קטן ז, עין שם, וכן כתב בספר משנת דר' עקיבא: (י"ז) כן מוכח בחז"ל אדם, ובפריימג'ים בסימן זה משמע דלא פסיקא לה דבר זה, ויש הרבה דעות בזה בין האחרונים, אבל כבר נהגו אסור למשין אפילו באותן שאין מקשקשין, וקמו שהביא בפתח-תשובה בשם פתח-אשר, עין שם: (יח) שגרי-תשובה וכן מצד פריימג'ים בסימן שח סעיף קטן עח, אף דבחי' אדם מסתפק דשפא אף בעת שהוא הולך ויש גמ' אסור תורה וממילא אסור בשביל חולה שאין בו סנה, מכל מקום אין להחמיר כל-כך ויש למקם בשעת הדחק בזה על המקלין, וכן עמא דבר, ויכח שכתב בפעורי תשובה: (יט) דאפילו בלאכה דאדוקתא מותר על-ידי אינו-יהודי לצורך חולה שאין בו סנה, בבבא' בסימן שח סעיף יז, וילענך שאר דברי-המחזיקים⁽²¹⁾, משמע מחזיקי-אדם שאין להמיר אפילו על-ידי אינו-יהודי כי אם בשעה שהוא ערוף, והינו אפילו באותן שיש להן משקלות שמשמיעין קול השעות, וכל-שכן באותן שקורין טאש"י-ואה"ר, ואפשר דבדיהו ויש להמיר להשף השלשלת שלחן על-ידי אינו-יהודי פשתן צריכין אפילו שלא לשם כזזה, וצריך עיון למעשה: (כ) כגן-אברהם וכו': (כא) תוספת-שבת ופריימג'ים ובגרי-ישע: (כב) אליה רבה ושי"א בשם רבנו ירמיה: (כג) מחצית-השקל והגרי: ואף דבפריימג'ים במשכבות-הבית מסתפק בזה, מלשון הרמ"א משמע כדבריהם: (כד) פריימג'ים:

תריעים: 1 משחק פניו קמש אברים, 2 משחק זוג או פד, 3 ששון-פיס.



הלכות שבת סימן שלח

(ל) לרחיצה, סאָבל אים אינו ראוי (לא) * אסור משום שאין עושין גרף של רעי לכתחלה. ואם נתן בלי תחת דלף שאינו ראוי לרחיצה, (לב) מִתְרֵי (ט) (לג) לטלטלו במים המאוסים שבו: *

שלט במה דינים פרטיים הנוהגין בשבת, ובו ז' סעיפים:

א (א) אין רוכבין על־פני בהמה (וענין לעיל סימן שה סעיף יח מדין הליכת קרון): **ב** אין שטין (ב) על פני המים גאפלו (ב) (ג) בברכה (ד) שפחצור, מפני שכשהמים נעקרים יוצאים חוץ לברכה (ה) ידמי לנהר. * ואם יש לה (ו) שפה סביב מתר, דבין דאפלו נעקרו המים השפה מחזרת אותם למקומם, הוי לה ככלי וליכא למגור בה שמה יעשה חבית של שטין: **ג** (ז) אין מטפחין להכות פה אל פה ולא מספחין להכות פה על גרף (ח) ולא מברקדן, גזירה שמה יתקן כלי־שיר. * ואפלו להכות באצבע על הקרקע * או על הלוח (ט) או אחת פגגד אחת קדרה המשווררים, או לקשקש באגוז לתינוק או לשחק בו בזוג כדי שישחק, כל זה וביצא בו אסור, גזירה שמה יתקן כלי־שיר. * ולספח בלאחר יד מתר: הגה והא דמספחין ומברקדן האידנא ולא מחזין בה, משום דמוטב שיחיי שוגגין וכו'. ויש אומרים דבזמן הזה הבל שרי, דאין אנו בקיאים בעשיית כלי־שיר וליכא למגור שמה יתקן כלי־

א משנה בבבא מציעא
ב משנה שם ב ברכות
שבת מ' ד' פ"ג פ"ג
ה"ר ל"א גרסת הר"ר
שם ו' פ"ג גרסת הר"ר
קדוש ג' ה' משנה
קדוש ל"ו ו' ו'
בבבא ו' רמב"ם
בבבא ג' ז' רמב"ם
שם פ"ג דירושלמי
בבבא דבבא יונה שם

באר היטב

לכסותן: (ח) לטלטלו. ונזקא כשהוא נתון במקום שהוא שם, דמאס עליו, וכוונתו שיהיה סליו סליו, מ"א:
(ב) בברכה. פ"י שאין בה גזירה משום שמה יעשה חבית של שטין.

באר הלכה

לאסור, עין בפריקנים שמסתפק בזה (81): * אסור משום שאין וכו'. הנה עקר השעם דאסור להצמידו תחת הדלף הוא משום שאין מבטליו כלי מהכינו, ולא יתקן וכלת בידו להוציא אחריו מן המקום פ"י דאית בה טקציה, ובראיתא בפ"ג, אלא משום דאי הוי שרי לעשות גרף של רעי לכתחלה לא היה קרוי כלי בטל כלי מהכינו כיון שמתר לטל אחריו ולשכחו, וכוונתו ששים המספר לבטל, אכל פ"י דקניא לו דאין עושין גרף של רעי לכתחלה אסור. הרי הוא כבית להחזיקו לכתחלה שיהיה מוח שם בבקיעה, ובעתה הוי שפיר בטל כלי מהכינו (מ"א בשם י"ש וכן העתיקו ר"ז עוד כמה אחרונים). והנה דין זה העיקר המספר מקובלים, והטור פליג על זה, וענין ב"ש שהאריך בזה, ופסק השלחן ערוך כהנמכ"ם. וענין בתיאורם שכתב דמקום ערך גדול יש לסמך על הטור דפסק ופאפלו באינו ראוי מסר ל"פן כלי פחמיר. והנה מה שזכרנו נהגים לטל בבבא מ' הטקציה חוץ כלי אף שהם בודאי אינם ראויים לרחיצה ולא לשחיית בהמה, פמבאר לעיל בסימן ד, וכן הרים אחרונים שזוטרין לתוף בל"ה, על־גרף משום דהכינא לן כהטור. ועוד נראה לי, דזה לא מקרי אינו ראוי דאין עליהם שום אסור אלא מקרי שרות רעה שורה עליהם (86), ולא מקרי אינו ראוי רק אם הוא מערב בטל שזכר מן הגז או שיש עליהם אסור על־דלפנים מדרבנן, וכו' גבי טבל מדרבנן (87) שהזכיר הפוסקים:

א (א) אין רוכבין. לעיל בסימן שה סעיף יח בארתי במשנה בברכה השעם וכל פרטיה: **ב** (ב) על פני המים. בנריו ורגליו, (ב) שפם ורגליו עקר מן קרקע המים (81). והשעם, שמה יעשה חבית של שטין (82), דמספחין לקמן, והוא כלי של גמא שארדגין אותו ועושין ממנו חבית ארכה ללמוד בו (3) לשוט על המים: **ג** (ג) בברכה. הוא מקום פנים מים לכביסה או לשרות פשתן: **ד** (ד) שפחצור. דאלו פשהברכה עומדת בפרשות הרבים בלא הכי אסור, (ז) שמה יתקן מים ברגליו חוץ לארבע אמות: **ה** (ה) דמי לנהר. כשהמים יוצאין מן הברכה ונמשכין כסצר מכלו, שדושה המים בנריו ורגליו בשטתו, והוי בכלל גזירה שאין שטין על פני המים שמה יעשה חבית של שטין: **ו** (ו) שפה. הינו קצין כחלים גבוהים מכל צד [מר"ן ומ"מ]: **ז** (ז) אין מטפחין וכו'. בין בברכה (8) ובחמתו לעורר הצער ובין מחמת שמחה, וכלם משום גזירה שמה יתקן כלי־שיר לעורר האכל או השמחה: **ח** (ח) ולא מברקדן (83). וביים שמחת תורה מתר לברקדן בשעה שאמרים קלוקים דתורה משום כבוד התורה, פ"י דלית בזה אלא משום שבות, אכל בשאר שמחה של מצוה כגון בנשואין, אפלו הכי אסור (84), וגם לכבוד התורה אין בראי להחזיר אלא טפות ורקדן (86) ולא קשקיש בפעמיות (87), וכל־שכן שאר כלי־שיר דאסור [אחרונים]: **ט** (ט) או אחת פגגד וכו'. כגון אלו שמפין באפה על הגגדל בנעימה ועושין בזה הנוצות ערכות [ב"י], והוי שפסם פגגדן המשווררים. ואם עושה זה בסזקה כדי להקטין להכבד

שער הציון

(כ) זכר לאברהם: (ט) לעיל בסימן שח סעיף לה פגגדן אברהם: (כ) פגגדן אברהם וי"א: (ב) משי" שם ב"ד שם עמוד ב' דאי לא הכי אינו אסור, ואף ה"ר מודה בזה ונדאיתא במלחמות: (3) רש"י: (ג) גם זה כוונתו שם: (ד) מרש"י קמ"ח עמוד ב', ואף התוספות מודה שם בעצם הדין דאסור, עין שם: (5) טור סימן הקבר והר"ף והרא"ש, והוא מהירושלמי נוצרף עין, דאפלו נימא דבעי לקלא כגון להמשיע צערו לנבים, הא ספל מקום אינו דרך שיר, ואמאי אסור לדעת הר"ף והרא"ש דמקלן בזה. וענין בברכה דהסכים דכן עקר



הלכות שבת סימן שלה שלם

ביאורים ומוספים

[ביה"ל ד"ה אסור ולק]

אם מקרי קלי שפלאהו לאסור, צין בקרימזים שמסתפק בזה⁽³¹⁾.

(35) ולעיל (סי' קפא ס"ב ד"ה אלא) הביא מחלוקת אחרונים, אם יש רוח רעה על מים אחרונים שנוטלים לתוך כלי.

(36) ובזמננו, דעת הגר"ש אלישיב (שלמי יהודה פ"י הע' מא) שאף שאינם ראויים לשתייה, הרי מי"מ ראויים הם להדיח בהם את בית הכסא.

(37) ולהניח כלי תחת טבל הנופל, שמבאר בגמ' (שבת מג, א) שאין בזה איסור ביטול כלי מהיכנו, כיון שאם תיקנו מתוקן, צידד הגרש"ז איערבך (שבת יצחק מוקצה פ"ב סוף אות ו) שאם הבעלים איננו כאן ולכן אי אפשר להפריש תרומה, אסור לתניח שם את הכלי משום ביטול כלי מהיכנו.

ולגבי הפרשת תרומות ומעשרות בשבת [כגון שמפריש על ידי תנאין כשהתחממות ומעשרות מונחים בכלי, דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני ח"ג פ"ע"ד ס"ק א) שכן שכיבול לנערם, אין בזה משום ביטול כלי מהיכנו, וכשמפריש מדברים שאינם יכול לנערם, דן הגר"נ קרליץ (שם) שגם לא נאמר איסור ביטול כלי מהיכנו אלא על ידי מעשה, שאז הוא דומה לבונה וסותר, מה שאין כן בשמפריש בדיבור. [וראה בכתבי הקהלות יעקב (החדשים, שבת סי' מג), שהפרשת תרומות ומעשרות בשבת נהוגים לשפוך מעט לכוס, ולאחר מכן קוראים עליו שם, אף שבכך הוא נעשה מוקצה, ואין חוששים בזה לביטול כלי מהיכנו].

סימן שלם

במה דינים פרטיים הנהגין בשבת

[משנ"ב ס"ק ב]

שגם רגליו עקר מן קרקע הפנים⁽¹⁾ וכו', שפ"א יעשה חבית של שטי"ף⁽²⁾. ואע"פ שכן הוא מעיקר הדין, כתב לעיל (סי' שכו ס"ק כא) שמימי דהגו שלא לרחוץ בנהר או במקוה כלל, משום שמצוי שיבואו בכך לידי סחיטת שיער, ומטעמים נוספים. ומחמת כן כתב שם (ס"ק בד) שמה שנהגו הנשים שלא לטבול בשבת טבילה שלא בזמנה, מנהג יפה הוא, כיון שכל העטעם שמותר לאדם לטבול מטומאתו ואין בזה משום 'מתקן מנא', הרי זה משום שנראה הטובל כמי שמתכוין לצנן את גופו, אולם בזמננו שאין אדם עשוי לצנן את גופו [שהרי נהגו שלא לרחוץ בשבת כלל], שוב נראה הדבר כ'מתקן מנא', ואסור.

ולטבול בשבת מחמת קרי, כתב שם שיש סוברים שמותר לעשות כן, כיון שבעל קרי מותר בתורה ובתפילה, ולכן אין בזה משום 'מתקן מנא', וסיים, שהנהגה להקל אין למחות בידו, ובנשוא בשבת בודאי שאין להחמיר, אך לענן טבילה משום תוספת קדושה, כתב בביה"ל שם (סי"ח ד"ה אדם) שיש להימנע מלעשות כן בשבת.

(2) וטעם הדבר מבואר ברש"י (ברצה לו, ב ד"ה חבית), שיש לחוש שגם יבוא לעשות חבית כדי להתלמד לשוט. ובפסקי הדין (שבת מ, ב) כתב, שיש לחוש שגם יפחד מהמים, ולכן יבוא לעשות חבית של שויטים.

[משנ"ב ס"ק ח]

ולא קרקדין⁽³⁾ וכו', קטר לרקד⁽⁴⁾ וכו', אפ"ה אסור⁽⁵⁾ וכו', טפוח ורקוד⁽⁶⁾. ומה שנהגו כיום לרקוד בסיומה של שמחה, דעת הגרש"ז איערבך (שולחן שלמה סי' תקבד ס"ק ג) שאין זה ריקוד האסור, שהרי אין עושים בו תנועות המיוחדות לריקוד, ולכן אין זה נחשב אלא כהליכה במעל.

(4) ולענין בן חוץ לארץ הנמצא בארץ ישראל ורוצה לרקוד בהקפות בליל שמחת תורה [נשעבוד עדיין אין זו שמחת תורה אלא שמיני עצרת בלבד], הורה הגרש"ז איערבך (יום טוב שמי כהלכות פ"ב סט"ז) שמותר לו לרקוד, כיון שהוא ריקוד לכבוד התורה.

(5) מבואר בדבריו, שבשמחת תורה יש להקל יותר מאשר בשמחת מישואין. ואף שלענין אמירה לנכרי לנגן, כתב לעיל (סי' שלח ס"ק י) שרק בשמחת נישואין התירו את הדבר אבל לא בשמחת תורה, ביאר בשו"ת

המשך במילואים עמוד 68

(31) וביאר הענין, שלגבי מכבדות שמכבדים בהן את הקרקע, כתב הלבוש (סי' שח סט"ט) שכל דבר שהוא אסור מחמת חומרא בעלמא [דהיינו האיסור לכבד בהן במקום מרדף, כמבאר בפמ"ג סי' שלו א"א ס"ק ה] אין בו איסור טלטול, ולפי דבריו הסתפק הפמ"ג (א"א ס"ק ג) אם כלי שמועיד להקיש בו על הדלת [שהחמיר הרמ"א שלא להקיש בה], אסור בטלטול בכלי שמלאכתו לאיסור, אמנם למעשה, המשגיב לעיל (סי' שח ס"ק קסג) ובשע"צ שם ס"ק קל) נקט שלא כדעת הלבוש, ואסר את המכבדות בטלטול.

מטעם נוסף הסתפק הגרש"ז איערבך (שו"ת מנחת שלמה ח"ב סי' טו) אם נחשבת טבעת זו מוקצה, שאפשר שכיון שמותר לטלטלה על ידי הדלת, אין לדונה כמקצה. ואף אם מן את הטבעת כמקצה, כתב הגרש"ז איערבך (שם) שהדלת אינה נעשית כסיס לטבעת, משום שעל דבר המחויב לקרקע לא חל שם כסיס, שמפני חשיבותו אינו בטל לגבי הדבר המונח עליו, כמבאר לגבי נר הקבוע בדלת, שבאופן שאינו מבכיר ומכבה מותר לפתוח ולנעול את הדלת, ואינה נעשית כסיס לנר. ולגבי כלי גנינה שמקפידים שלא להשתמש בהם לכל דבר אחר, דעת הגרש"ז איערבך (ששי"כ פט"ז הע' ח) שהם מוקצה מחמת חסרון כיס.

[משנ"ב ס"ק ל]

דאין על הקטר היורה שם מקצה או נולד⁽³²⁾.

(32) אמנם מים הנוטפים מן האילנות בימי ניסן, כתב לעיל (סי' שי ס"ק לב) שהם אסורים משום נולד.

ושלג שירד בשבת, כתבו הא"א (בוטשאטש, מהדו"ת סי' שיה) ובשו"ת הר צבי (ח"א עמ' רפח) שאינו נחשב כנולד ואינו מוקצה, וכן דעת הגר"ש אלישיב (ארחות שבת פ"ט הע' רנט) וכן דעת הגרש"ז איערבך (ששי"כ פט"ז הע' קיח) והוסף שאף שידוע שהשלג נעשה רק סמוך לידידת הגשם על האדמה ולא לפני כן, ונמצא שלא היה כלל אתמול, מי"מ מבואר שאינו נחשב נולד [אכן בספר טלטול שבת הביא תשובת הגרש"ז איערבך ששלג הוא מוקצה], מאידך בשו"ת אגרות משה (א"ח ח"ה סי' כב אות לו) כתב ששלג שירד בשבת נחשב מוקצה משום נולד ואין דין השלג כדן גשם [אך בספר הלכות שבת (מלאכת דש הע' שלא) כתב בשמו שאינו מוקצה], וראה עוד מה שכתב בספר שולחן שלמה (סי' שי אות כו ב), וראה לעיל (סי' שי ס"ק לב) מה שכתבנו לענין מים הנוטפים ממגן.

[משנ"ב ס"ק לא]

משום שאין וכו'⁽³³⁾, שיהיה קטר אחר כך להוציאו קנף של רצי⁽³⁴⁾.

(33) ואף אם לא הביא את הכלי בכונה להוציאו לכשימאס, כתב לעיל (סי' שח ס"ק קלט) שאסור. ובמקום שיש הפסד אם ישאר הגרף של רעי במקומו, כגון שעלול להיגנב או להתקלקל, כתב השו"ע לעיל (סי' שח ס"ל) שמותר להכניס את מיטתו למקום שבו נמצא הגרף של רעי ולקבוע ישיבתו שם, כדי שיוכל להוציאו, וביאר המשגיב שם (ס"ק קמא), דהיינו כגון שיכניס לשם את מיטתו לשכב עליה, או שיכניס שולחנו ויאכל שם, שעל ידי זה נחשב כאילו דירתו שם, וממילא מותר להוציאו את הגרף, אבל ישיבה בעלמא שם אינה מועילה.

(34) ולירוק קליפות ופסולת לתוך כלי המונח על השולחן, דעת הגר"ש אלישיב (שבת יצחק מוקצה פ"ב סוף אות י) שכיון שמיד יוכל לנערן מהכלי, הרי זה דומה להנחת כלי תחת נר שערה, שמבאר במשגיב לעיל (סי' רסח ס"ק ה) שאין בה משום ביטול כלי מהיכנו, כיון שמיד יכול לנער את הנר. [וראה דעת הגר"ח שנינברג (שלמי יהודה עמ' שד) שחכמים כלל לא אסרו בזה כשעושה כדרך חשתמשותו בחול].

[ביה"ל ד"ה אסור משום]

וכן המים אחרונים שנוטלין לתוך פלי⁽³⁵⁾ וכו', דאין עליהם שום אסור אלא מפני שריות רעה שורה עליהם⁽³⁶⁾ וכו', או שיש עליהם אסור על-קליפנים



הלכות שבת סימן שלט

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק ט]

משמע דלפניו גם בזה יש להקפיד.

אף את הרודף אחר נערה המאורסה, כיון שבגמרא (סנהדרין עד, א) הוא הוקש לרודף לענין שמותר להציל ממנו על ידי הריגתו, ואין היקש למחצה.

ולענין מי שעבר עבירה שעושה הוא שקנאים פוגעים בו, כתב הפמ"ג (א"א ס"ק ג) שודאי אין לקנאים לפגוע בו על ידי חילול שבת.

[משנ"ב ס"ק יז]

ואם יקרה וכו' (14), ואין בכלל זה אם אקד רוצה לברך פדי לצון אשתו, דבזה מותר היה להקפיד (15).

(14) ולענין צידת אדם שבורח, כתב הגרש"ז אויערבך (יסודי ישרון ח"ו עמ' תכו) שאין לדון את תפיסתו כצידה, אלא בני שבורח מחברת בני אדם לגמרי ומחבורד לעצמו, אבל מי שנמצא בחברת בני אדם, ואינו בורח אלא מן השופטים והשוטרים, אין תפיסתו נחשבת לצידה, וראה מה שכתבנו לעיל (סי' שטז ס"ק יב).

(15) ומי שיש לו חוב אצל אנס, ונודע לו בשבת שהאנס עומד לצאת ממקומו ויתכן שלא ישוב עוד, כתב לעיל (סי' שז ס"ק א) בשם שו"ת ה"ב"ח (סי' קמו) שמותר להתלונן עליו בשבת אצל השר, ואין בזה משום ממצוא הפער, משום שבמקום הפסד לא גזרו.

[משנ"ב ס"ק טו]

ולא קקדשין (16) וכו', והנה קמקח וקמקד דאסור בשבת (17).

(16) וכן להשתדך על ידי קנין סודר, כתב הכף החיים (סי' שז ס"ק ג) שאסור, והסיף, שמ"מ נהגו להשתדך בשבת על ידי תקיעת קו.

(17) ובטעם איסור מקח וממכר, כתב לעיל (סי' שז ס"ק ג) שהוא משום החשש שמא יבא לכתוב.

וכן לתת מתנה או משכון, כתב שם שכיון שדומה הדבר למקח וממכר, אסור לעשות כן אלא אם כן מעשה הדבר לצורך השבת או לצורך מצוה.

[משנ"ב ס"ק טז]

היבא דאין לו אשה וכו' (18).

(18) ואף שאשה אינה מצווה על פריה ורביה, ביאר בשו"ת כתב סופר (אורח סי' מו) שכיון שטעם האיסור הוא שמא יכתוב, אין איסור זה נדרג אלא באיש, שהוא הרגיל לכתוב את השטר אירוסין, אך לא באשה שאינה רגילה לכתוב, ולא שייך בה האיסור, ומצד לפני עור שמסייעת לו באיסור אין לאסור לה, שכיון שלו יש מצוה של פריה ורביה, גם לה מותר להתקדש.

[ביה"ל ד"ה להקל בכל]

ולא צל"י קשקוש נזים (19).

(19) וצעצוע המשמיע קול על ידי לחיצה על כפתור וכו', כתב בשו"ת אגרות משה (אורח ח"ה סי' כב ס"ק ז) שאין נכון שילדים ישחקו בו ודינו בכלי שמלאכתו לאיסור, ומותר לטלטלו לצורך גופו או מקומו, אבל צעצוע שמשמיע קול מיד כשנוגעים בו, אסור בטלטול משום השמעת הקול. דעת הגרי"ג קרליץ (חוט שני ח"ג סי' סח ס"ק א) שאם אינו משמיע קול בלא שלוחצים עליו אינו מוקצה ומותר לטלטלו בלא להשמיע קול, אך אם הוא משמיע קול מיד כשמשמיעים אותו הרי הוא מוקצה ואסור לטלטלו. מאידך, דעת הגרש"ז אויערבך (ששיב פט"ו הע' י) שאפילו בצעצוע שמשמיע קול

המשך במילואים עמוד 68

[משנ"ב ס"ק יז]

להקל בפל"ה וכו', ואפילו בטפלים ורקיד אין פדאי להפסיק המנהג שלא במקום מצוה (20).

(8) ואף על פי שלאחר שנמנו חכמים על דבר ואסורוהו, אין להתירו אף אם בטל הטעם, כתב בשו"ת אגרות משה (אורח ח"ב סי' ק) שכיון שבימינו בטל הטעם, נחשב הדבר כאילו בימינו לא פשטה התקנה, ואף שלא התירו חכמים את הדבר, מ"מ כיון שידע שגם בזמן התקנה היו נבשלים ועוברים על איסור זה [וכפי שאמר ש"אין למחות ביד העוברים על כך שמוטב שיהיו שוגגים ואל יהיו מזידים], ודאי שהיו כל החכמים שבעולם מסכימים להתיר את הדבר, ונחשב הדבר כאילו התירוהו.

(9) ולמחוא כף בשעת התפילה, כתב האשל אברהם (בוטשאטש מהר"ק) שיש שנהגו לעשות כן, וביאר טעמם, שכיון שנהגו להקל בכך בשמחת נישואין, הנהיגו לעשות כן אף בעבודת השם יתברך, כדי שלא יהיה שולחן מלא ושלחן רבך ריק.

[משנ"ב ס"ק יא]

הנה אפילו דפי קמנונות (20), שפא קבא לידי פתיכה (21).

(10) ודין שאדם עושה לעצמו [במבואר בשו"ע ה"מ סי' ד ס"א], כתב הערך שי (שם סי' ה ס"א) שמותר לעשות כן בשבת, כיון שאין שייך בו טעם האיסור, שהרי אין בזה טענות בעלי הדין או פסק.

(11) וכן חזק לארץ הבא ביום טוב שני של גלויות לידן בפני דיינים בני ארץ ישראל, כתב בשו"ת בצל החסמה (ח"א סי' סח) שמותר הדבר, כיון שעיקר החשש אינו שמא בעלי הדין יכתבו את טענותיהם, אלא שמא הדיינים או סופריהם יכתבו את טענות בעלי הדין ואת גמר הדין, וכפי ששמע מלשון רש"י (ביצה לו, א ד"ה שמא).

[משנ"ב ס"ק יב]

דקני וכו' (22).

(12) ולענין נידוי בשבת, כתב לעיל (סי' שז ס"ק ג) בשם בשו"ת דברי יובת (סי' שח), שתלמיד חכם שהתבזה מותר לו לנדות על כבודו.

[משנ"ב ס"ק יג]

ומנה וליפנין דהוא הדין לכל ענין (23).

(13) ולענין הרודף אחר חבירו להורגו, כתב המשנה למלך (פכ"ד מהל' שבת ה"ז) שודאי מותר להציל את הנרדף בנפשו של רודף גם בשבת, כיון שיש בזה משום פיקוח נפש של הנרדף. אבל לענין הרודף אחר הערות, הסתפק שם אם מותר להורגו בשבת כדי להצילו מהאיסור, או שמא אין לעשות כן, כיון שנחשב הדבר כעונש ואין עונשים בשבת. ובשם הרי"ף (פסחים טז, ב) כתב שהרודף אחר הזכר או נערה המאורסה, מותר להצילו בנפשו ביום הכיפורים, וכן כתב התוספת שבת (ס"ק ו) שמותר להרוג בשבת



הלכות שבת סימן שלם

באר הגולה

שיר, המלכות הלא שכיח הוא, ואפשר שצל זה נהגו (י) להקל בכל (תיס' ר"פ המביא כד' יין): ד' (ג) (א) (יא) האין ח' טענה ביצה ליר
הנה ולכן אסור לתפס ולהכניס לבית הסכר מי שנתחבב איזה ענש כדי שלא יברח, וכל-שכן שאסור
לסלקו (יב) דהרי (יג) בכלל דין, (יד) ואם יברח אין עלינו כלום (כ"י סס"י רס"ג בשם שבי-הלקט).
(טו) ולא מקדשין. הגה ויש מפרשין לקדש (טז) היכא דאין לו אשה ובנים (י"ח), ואפשר דהוא הדין להניס
לחפה שרי (סמ"ג), ואף-על-גב (יח) הלא קומא לן הכי, מכל מקום סומכין על זה בשעת הדחק, גם (ס"ח) כי
גדול כבוד הבריות, כמו שרגילין שלפעמים שלא היו יכולים להשוות עם הגדוניה ביום ששי עד הלילה
דעושיין החפה והקדושין ליל-שבת, (יט) הואיל והכר הכינוי לסעודה ולגשוואין והני ביוש לפלה ולחתי

שערי תשובה

[ג] אין דנין. עין בח"ט. וכתב מור וקציעה שאסור לבע"ד לסדר טעניתו
לעצמו בביתו כדי שיהיו שנים בפיו בצמור לרוב טעמים "ודבר דבר כר".
אכל הדיון ששטע השענות וטור לצד דיוס בספר הפוסקים וכן הבע"ד אם
פר הכי הוא. וצ"ע לצייל סימן שו אם מפר להעביר מליץ אי"ת-הדין קשהוא
מכרח לך. ומ"ש המנ"א שאין לקבץ מקום לתליצה. עין פשוט-על-כ"א
סימן יד מ"ש קנה. וע"ש שפטר לקבל עדות לצורך צטונה בשבת פשהער

שמן מינה עומדת, הני מיתה הינו מלקות, וכשם שהקניטו מלא תבערו אש שאין מיתה ביד דוחה שבת, מלקות נמי בכלל, ועמ"א, וצ"ע בחשיבה אמתות
שמואל סימן נד שעמד על זה. ע"ש באר. וצ"ע מה שנסתפק בזה בספר משנה למלך. וידאחר. ודיני ממונות אין דנין בשבת הנה שטא וכתב. איתא בסנהדרין
דף פח ע"ב, ששבת לא היו יושבין הסנהדרין בלשפת הגוים רק בחיל, שלא יתא נראה קאלו דנין בשבת. ונ"ל דמח"ס אסור לקבץ מקום לתליצה בשבת,

באר הגולה

הוא מירושלמי, כמבאר בבית-יוסף. והנה מדפטר שם דוקא בספוק בלאחר ד'
משמע דקשקש הוא וביצא בזה שהוא יותר דרך שיר לא כהני אף דיעשה
פלאחר ד'; וכן בדין, דעל ספוק גופא אין לנו נראה ברוח מירושלמי שהוא
מחר אחר שירי מחמיר שם בזה (ועין בבית-יוסף דמתוך זה בדחק). אין לנו
להקל יותר ממה שגמרא מירושלמי בהר"א: * להקל בכל. עין במשנה
ברורה דהתו בתפוח ורקוד סתם ולא על-ידי קשקש (גמ"ס), וכל-שכן על-ידי
נגח בל-ישיב בודאי אסור גמור הוא. וצ"ע בהדושי רבי עקיבא איגר שרמי
לעין בספר זכרון-יוסף, והשגתינו בענין השם, ואצחק קצת מדבריו הקדושים
במה שהשיב לרב אחד גדול מהר"ר יעקב וזה לשונו: חיל ורעדה אחותנו.
בכל צדוהיקם לי צר, על דבר הפרצה הגדולה שעשו פריצי בני עמנו במקומם
לעבר בשאט-נפש על דת דין ותורתנו הקדושה ונת יבדות, ולא לבד החלול
ח-ס-ט-ב בעצמם וקדוהין ומחולות שגזרו על זה חז"ל, ואפילו באנשים לבד
ונשים לבד, דחתם פרק משילין: אין מספקין ואין מרדנין וכו', וכן הוא
בשולחן-ארזות סימן שלט ובסימן תקכד. וידוע לכל בל-לב דספוק ורקוד
אפילו בלא בל-ישיב ומיני זכר אסור מדינא כחשש שמא יתקן בל-ישיב, ומכל
שכן שאסור על-ידי בל-ישיב ומנגנים ותרמ"א שכתב שנהנו להקל, לא על

באר היטב

(ג) אין דנין. אין מסדרין טענות בשבת. ור"ג תקן שלא לבטל התמיד בשבת.
אכל לקבל קנון על טענת בחילים שרי, ש"ג, וצ"ע בחוספות קתבות דף ג,
ובשביל טענות הקהל מחר לבטל התמיד. כתב הרמב"ם בפרק כד דאין עושין
בשבת, אצ"פ שהענש מ"ע אינו דוחה שבת; פירד, דרי שנתחבב בביד מלקות
או מיתה אין מלקין אותו ואין ממיתין אותו, שאמר לא הבציר אש וכו', ע"ש.
ואע"פ דמן הסקרא נראה דוקא רציחה אינו דוחה שבת, מ"מ כיון דמלקות
במקום מיתה עומדת, הני מיתה הינו מלקות, וכשם שהקניטו מלא תבערו אש שאין מיתה ביד דוחה שבת, מלקות נמי בכלל, ועמ"א, וצ"ע בחשיבה אמתות
שמואל סימן נד שעמד על זה. ע"ש באר. וצ"ע מה שנסתפק בזה בספר משנה למלך. וידאחר. ודיני ממונות אין דנין בשבת הנה שטא וכתב. איתא בסנהדרין
דף פח ע"ב, ששבת לא היו יושבין הסנהדרין בלשפת הגוים רק בחיל, שלא יתא נראה קאלו דנין בשבת. ונ"ל דמח"ס אסור לקבץ מקום לתליצה בשבת,

משנה ברורה

משנתו, משמע ממגד-אברהם דשיר, דלאו דרך שיר הוא, אכן
לפי מה שבאר בתוספת-שבת שיטת נש"י משמע דלנש"י גם
בזה לש להחמיר, וכן משמע בפרי-מגדים: (י) להקל בכל. הא
להקל בכל (י) קאי על טפוח וספוק ורקוד ולא על שאר דברים
הנזכרים בסעיף זה, (ו) ואפילו בטפוח ורקוד אין פדאי להניח
המנהג שלא במקום מצוה (ח) אלא משום 'הפח להם' וכו':
ד' (יא) אין דנין. הינו אפילו דיני ממונות (ט) שמה יבוא לידי
כתובה (ט) והוא הדין נמי דסדור הטענות לבד לפני הדנינים גם-
כן אסור, שמה יכתבו הדנינים דברי טענותיהם, אכל להקל
ולהציע דברים, כגון על טענות בחילים, מחר, כמו שכתוב באבן-
העזר סימן סב. (י) ותקן רבנו גרשם מאור הגולה, שלא לבטל
התמיד והינו התפלה הקבוצה בצבור לבית-הכנסת בשבת, אם
לא שבטל כבר שלש פעמים בחל ולא הועיל או בשביל טענות
הקהל: (יב) דהרי וכו' (יג), וגם יכול לבוא לידי תפוחה בשבת:
(יג) בכלל דין. (יא) ואיתא בירושלמי על מה דהכיב"ל לא
תבערו אש בכל משבתיכם וגו', מפאן לבית-דין שלא יהו דנין בשבת, נהינו מי שהיה מחיב [בפנים הקדמונים] הקבוצה, גלקה
התורה הלא עניניהוה בשבת, ומנהג ולפינן דהוא הדין לכל עניש, (והמחבר מירי מתחלה בדיני ממונות דבזה גס-פן אסור מדפונן,
וכנ"ל בסעיף-קטן יא). ואיתא בספר החנוכה הטעם: שרצה הקדוש-ברוך-הוא לכבד יום זה שימצאו בו הכל נחמיה, גם החוסטאים
והחכמים, משל וכו': (יד) ואם יברח וכו' (יג). ואין בכלל זה אם אחד רוצה לברח כדי לעצור אשתו, דבזה מקר הנה לחכמים, וכן מפר
לקבל עדות מאיש מספן וקרוב למות על אשה שמת בעלה, היכא דחלישין שלא ימצא אחר-כך עדות אמתת (חידושי רע"א ור"א):
(טו) ולא מקדשין. גם זה מתחמת גזרה שפא יכתב, (יז) אכל לא משמע דהיא פקונה קנן בשבת, דהא בקדושין לבד בלא חפה לא
קנאה צדק לירשה ולמציאתה ולמצעה נדית, וכן אם אפילו היו הקדושין מקצוד יום, מבאר בהמחבר לקמה דאסור להכניסה לחפה
בשבת, והינו מטעם דעל-ידי חפה קונה אותה לכל הדברים האלו הנ"ל, והיו קמקח וממקד דאסור בשבת (טז) (יז) היכא דאין לו
אשה ובנים (יח). והוא הדין (יג) ביש לו בנים ואין לו אשה. גס-פן מחר לרעה זו, דמצוה קצבירה, דאמרין ביבמות (ס"ב) מקרא "בבקר
זרע את נדעך ולערכ אל פנה נדך וגו'": (יז) ואפשר דהוא הדין וכו'. רוצה לומר, אף דעל-ידי חפה קונה אותה לכמה דברים,
וכנ"ל, אפילו הכי כיון דלית לה אשה ובנים ויש בזה מצוה פריה ורביה, סבירא לה דיש להקל בזה: (יח) הלא קומא לן הכי. רוצה
לומר, (יז) דמעקר הדין קומא לן בשיטת רש"י ושאר ראשונים דקדושין ואף חפה אסור בשבת ויום-טוב: (יט) הואיל וכו'. רוצה
לומר, ויש הספד רב על-ידי זה. וצ"ע במציאות שכתב שאין להקל בכל זה רק אם נשלמי השלישה פנטיס, דהינו אם לא קנה פריה
ורביה צדון, ויש הספד רב, וגם ביוש לחתן וכלה אם לא יבנס אז. וצ"ע מה שכתבנו בסעיף-קטן סו, דלרעה רבנו גם אף ביש לו
בנים, כיון שאין לו אשה גס-פן מצוה קצבירה ומפר, ואפשר דסבירא לה דאין סומכין עליה בזה. ובבין השמשות בודאי אין להחמיר
בריעבד, הלא גזרו על שבות בין השמשות לצורך מצוה לכלי צלמא, (כו) אף לכתחלה יש לזהר מאד שלא לאחד בל-כך, כי כמה

שער הציון

לדינא, ומכל מקום גם הוא מודה דספוק לאכל בודאי אסור גס-פן בשבת: (י) כן מצד האלה ובה וכן פתב בספר תוספת-שבת: (י) אליה ובה בשם גם של שלמה,
עין שם, אף שם משמע מרש"ל דמקום מצוה יש לקמח מדינא על סברת החוספות לעצן טפוח ורקוד, ומבית-יוסף לא משמע כן, וכן פתב במאמר-מרדכי:
(ח) אקרא: (ט) מגד-אברהם בשם שלש-יבדורים: (י) אחרונים: (יא) אליה ובה: (יב) פרי-מגדים: (יג) חידושי רבי עקיבא איגר: (יד) עין בבית-יוסף: (טו) אחרונים:
(א) חיבה זו ליתא בשולחן-ארזות שלפנינו.



הלכות שבת סימן שלם

באר הגולה

לא (ו) בשבת ולא ביום טוב (וענין לעיל סימן רפ): ו (לג) אסור לאדם (ו) להשיט במים דבר להוליכו מאצלו או להביאו אצלו. וילכן היסמים ששליפני המים (לה) אסור להפצילן לבאן ולבאן כדי לצקות המים שיהיו ימים: ז (ח) [ט] ספינה, *אם היא יושבת בקרקע הים (לה) ואינה שטה כלל, (נפש עוד קטר אחר לצורבא מרדן בשבת קלים ונביאו הטהר, ונעקפים השמים קפצק כג, ונכב הרב המהיר שם ששטב לפי שאין צורבא מרדן מצוי בזמן הזה, אם קטר להפליג בספינה בערב שבת או בשבת, עין לעיל בסימן רמח)

באר היטב

שערי תשובה

מסכן וקרום למות ולא יתעצלו בדבר, וכן הורה באחד שהיה רוצה לעצור את אשתו לתקשר ביום השבת, ונביא דברי סימן רמח קדם רב שירקא קאמר שער גברה כי והקשה עיי מקושש, ואף שאין לחלק על המאן, כי כדרך פי האי גם המאן בורה, ע"ש: [ח] ספינה, ענין בה"ט. וענין באשלי אברהם לענין גשר הפונדח, ודבר קתבתי מזה בש"ח סימן רמח, ע"ש. וענין בשו"ת אברהם ח"ג כתב ג"כ להחיר לבד בספינה בחוף התחום לבדא למקן בשאניה הולכת בשביל וישראל לבד (רש"י הכי תשובה פה"י ד"ל כח ח"ג סימן עג וכתב שדכריו דחוקין בפ"י ש"ח ה"ח, גם הכי תשובה מהר"ב"ח ותשובה ח"י סימן קוב ותשובה ע"ח סימן קכג), רק שגם אינו יחיד הולך בספינה, וכתב שכן הורה הלכה למעשה, ע"ש. וענין בשו"ת נ"י סימן מט שכתב ג"כ שאף לחור של חשבי יעקב אם אין חספיה הולכת אלא בשביל הישראל לטהר, ו"ש פ"ב, וכתב פ"ב שם רמ"י שערך לילך בשבת למקום שמתפללין בעטוה ולשטע קריאת התורה ונרין לבד בספינה ושטע שערך לקנות שביטה בספינה, ונשניה קרובה לביתו, אך מעבר לזה: עוד למקום שהוא יותר מג' אלים אמה ורדיון לנתיב צריך לקנות שביטה מצד לבד בחוף מאן אמה פ"ד שלא יהיה בינו ובין המקן יותר מאלפים אמה, והשיב שבגוף הדבר אם לבד בספינה בשבת אינו אסור לא אסור ולא קטר, ואם קטר הורה לו אינה מורה להחיר במקום המזה ע"י קניית שביטה אינו מורה, ומימי השואל שיש לחש דהשביטה בספינה ונשטח צריך סתרי אפודי, קראה דלית לן בה ודמי למ"ש סימן תח בהג"ה בכלתה כדורו, ע"ש:

באר הגולה

אין זה קאי, כמו שכתב קאלה ברה, ובשו"ת שער אפרים סימן לו אסור אפילו בחול המועד, אלא אף זו שששו בהאי גיסא תנא וחוללו בכתובות נערים (בני בלי תרבות) עם בתולות, ונהגו בהם גם אנשים ונשיאותנים ושיצרים ויגדו שם, אוי לנפשם כי גמלו להם דעה לעבר על דת כפרהקרא, והתורה חוגרת שק עליהם, ורמנא לשיוכן מחאי ענשא, ולא יעשה כן וכו'. והנה מצלת כבוד תורתו שאלני האם יפה עשה שפחה בהם וכו' לכל יוסיפי לחטא ביום טוב השני וכו'; תשובה — ודאי יפה עשה למחות בכל כחו באנשים פאלה וכו', וכל רב ומורה בציור מחיב למחות ולבטל תצדוק ותמחולות ביום טוב, ומפלישן בחורים (בני בלי תרבות) ובתולות יחד, ואלוהיך פ"ד של קל"ד חדר להספסוף אשר בקרב ונעורבות אנשים ונשים, כמו שכתבתי לעיל, וקמבאר באנחותיים סימן הקטב שכתב שם שלא יתעברו אנשים ונשים, וידוע דאין חלוק בין נשואות לפגניות לענין זה, ואין לה דגא להסתת נצר הרע ומשלה לנתיב יותר מזה, שמתבוננים מעשה אבותיהם בדיהם של הנשים, וקורא אני עליהם: יד ליד לא יקנה מרינה של גיהנם! ולפעמים מתבוננים למלאות תאנתן ופאים ליד טעשה ער ואונן, ולפעמים נמתיקו עלי גידה סוד יחד להתגמד פיהם או פליקה והנה במקושר מצויהם, חס ושלום ומלאה הארץ זמה. וידוע דרב התולות בזמן הזה כבר הגיע נמשם לראות, וידעת הרמב"ם וקמה פוסקים ראשונים ואחרונים, הנוגע בהם לשם חבה וקרוי בשר עובר על לאו "ואל אשה בנות טמאתה לא תקרב", ואפילו קורבא בעלמא אסור, והספקה והמשקפה לשם טאנה הנה לוקה (נפיקים תנאמונים), כמו שכתב הרמב"ם בספר כה מהלכות אסורי ביאה וסמ"ג מזה שכן, ואפילו לרמב"ן שם, הרי הנה עליו מפת מרדות מרדן, כמו שכתב בהו"ת סימן קכב ובתשובה בעל צדקה סימן יט ובאבן עזר ריש סימן כא וסימן כב וכו', והענין אסור צרות נדה אין חלוק בין נשואה לפגניה כלל, וכן שכתב הרמ"א ביו"ד דעה סימן קכג, ופשוט הוא, ומרוב פשוטו לא נסן לבתבו, ורק פ"ד להוציא מלב עפ"י הארץ ויבירים שחושבים שאין אסור בפגניה כלל, אמנם האמת דאין חלוק, חס ושלום לא יעלה על הדעת לחלק, כללו של דבר, אין לה גדר עונה גדול מזה לבטל התולות ותרדוקין של אנשים ונשים יחד, בין נשואות ובין פגניות, שאין לה דגא לנתיב ומשלה לצריות והרגל לעברה יותר מזה, ובאונן ששקלנו וסרנו מקרבן לעשות נדר וסיג שלא יעשה כן וכו', ושם בתשובה נאמר מה שהשיב להגמון אחד ששאלו על פכה, והשיב לו שאפילו הוא עין פילי ונגד הפגיות, וקרא לו מה דכתיב בשופטים סימן כא "ויאמר חמה חנה חן וכו' יצאו בנות שילו לחול בתולות", ומדלא כתיב עם בחורים או נצרים טעמע שהקה התולות לבד חוללו יחד ולא עם בחורים, וכן הדין ברינה סימן לא "אז תשמו בתולה במחול ובחורים חקנים יחד", ולא כתיב אז תשמו בתולה עם בחורים במחול, וכן כתיב בברכה י"ב "וספדה וכו' ונשיהם לבד", ומזה נצשה קל"ח וסר בשעת שמתה ודקוד בהסתת הניצ הרע לעברה ובסוכה דף נב, ולא לחנם אמר איוב "ברית כרתי לעיני ומה אהבונן וגו'", ושבת אותו התגמון על תשובתו ואמר ראיתי פי דכרין טובים וטובים, ועל"פ דתנו אסור להסתפל אפילו בכגרי צבעונים של אשה ומגלישן להביט בפניה, הן בחתלה הן נשואה, ומהאי טעמא תקנו האב"ד ונקטל פה פירדא ובקיק מיין שלא יחוללו בחבורים (בני בלי תרבות) עם התולות כלל אפילו על חתנות, אלא התולות יחוללו בפני עצמן והבחרים יחוללו בפני עצמן, וענין שם מה שהאריך עוד בזה:

שער הצדוק

ולדידה אין חלוק בין בתולה לאלמנה, אך לכתולה בודאי נכון להחמיר בזה אף לענין בחולה, כסתימת בעל דרך החיים: (ל) פוסקים בשם ר"י: תרומים: 1 מקבצת.



הלכות שבת סימן שלח

המשך מעמוד הקודם

עליה מחצלת, וביאר המשנים שם (סי' יז) דהיינו בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים.

ולגבי כיסוי צמחים בשבת באופן המועיל לגידולם, ראה מה שכתבנו לעיל (סי' שלו ס"ק נא).

(30) ולקרא לנכרי כשחזרה נפסדת בשבת על ידי הגשמים, כתב השו"ע לעיל (סי' שז ס"ט) שמותר, אף שידוע שהנכרי בודאי יציל את הממון, וכן מותר לומר לו 'כל המציל אינו מפסיד'. וכתב המשנים שם (סי' סח), שמותר לקרוא לו אף אם יצטרך הנכרי לעשות לשם כך מלאכה דאורייתא, שאילו על טלטול מוקצה ושאר מלאכות דרבנן, מותר אפילו לצוות עליו במפורש, כיון שהוא מקום הפסד גדול.

(משנ"ב ס"ק כו)

אָבֵל הָאֵלֶּה רְבֵה וְשָׁאֲרֵי אֲחֵרִים הוֹכִיחוּ מִהֶנְמָרָא דְמִתְרָא.

(28) שדעת הים של שלמה (ביצה פ"ה סי' א) שהעיקר להלכה כדעת הראשונים שרק ביום טוב הותר לטרוח לככותם, אבל האחרונים הכריעו כדעת הראשונים שמותר לעשות כן גם בשבת.

(משנ"ב ס"ק כח)

מִתְרָא לְכַסּוֹתָן (29) וכו', אִף שְׁאֵץ לֹא בִפְנֵי לְכַסּוֹתָן (30).

(29) וכן כתב השו"ע לעיל (סי' שי ס"ח), שכל דבר שאסור לטלטלו מ"מ מותר לכפות עליו כלי, ואף שהכיסוי נעשה לצורך הדבר האסור, וכן לגבי כוורת דבורים, כתב השו"ע לעיל (סי' שטז ס"ד) שמותר לפרוס

הלכות שבת סימן שלח שלח

המשך מעמוד 370

אמרו שלא יברך בשבת, ואף שבשמחת תורה התירו לרקוד, יש לחלק ששם אי אפשר לדחותה, מה שאין כן בקדוש לבנה שאפשר להקדימה או לאחריה.

(6) וכן לגמר את המונמר או להבעיר אבק שריפה, כתב לקמן (סי' תרטט ס"ק ה) שאין לעשות כן אפילו לכבוד התורה.

שלמת חיים (סי' עז) שכיון שתמיד היה נהוג לנגן בשמחת נישואין, אם לא היו מתירים לנכרי לנגן בה גם בשבת, היה ניכר בזה חסרון השמחה.

ולגבי ברכת הלבנה, כתב בשו"ע לקמן (סי' תכו ס"ק יב) שכיון שעושים אותה בשמחה ורגילים לבוא לריקוד שאסור בשבת, לכך

הלכות שבת סימן שלח שלח

המשך מעמוד קפו

'עובדין דחול' (וראה ביה"ל לעיל (סי' שלח ס"א ד"ה הואיל)). וחומרא יתירה היא לאוסרו על הקטן. ולענין גדול שרוצה להשמיע בו קול כדי להרגיע את התינוק, הסתפק שם (הע' יא) אם הדבר מותר.

(כאופן מכת' מיר כשמזיזים אותו, מותר לגדול ליתן לקטן לשחק בו בשבת, ובטעם הדבר כתב (שו"ת מנחת שלמה ח"ב סי' לה אות ה) שכיון שניכר לכל שזוהי קול של משחק ילדים אין לאוסרו משום

הלכות שבת סימן שמ

המשך מעמוד קפט

קרעי הדפים, מותר להצמידם אלו לאלו אף לדעת החולקים על הרמ"א, וכיון שברוך כלל ניכרות האותיות שעל גבי הקרעים אף ללא הצמדה, אין צריך לעיין לפני ההצמדה אם ניכרות הן אם לאו.

מאידך, דעת הגר"ז קרליץ (חוט שני ח"א פכ"א ס"ק ג) שהצמדת קרעי דפים אלו לאלו אסורה לכל הדעות, שכן רק ספר שנעשה מתחילה על דעת שיפתח וייסגר נחשב כדלת העשויה להפתח ולהסגר תמיד [לסוברים כן]. מה שאין כן בדרך שנקרע באופן מקרי. ועוד, שאף לאחר שנקרעו הדפים אין הקרעים מיועדים להצמדה ולהפרדה, אלא להיות דבוקים זה לזה וזוהי ארחת שבת ח"א פט"ז סי"ב].

(35) וטעם נוסף להתיר כתב בשו"ת הרמ"א שם (סי' קט), שקירוב חלקי אותיות אלו לאלו או ריחוקם אלו מאלו, אינו נחשב כתיבה או מחיקה. וזוהי מה שכתבנו להלן (סי' כב אות ח) בשם הגרש"ז אויערבך.

(36) והחזיר כתב (ארי"ח סי' סא ס"ק א) שאין לדמות מלאכת כותב למלאכת בונה, שכן עניינה של מלאכת בונה הוא חיבור חלקים וקביעתם זה בזה, וסגירת הדלת ופתיחתה אינם חשובים חיבור או סתירה, אבל מלאכת כותב אין עניינה חיבור, ולכן אין להקל בה מטעם זה.

והט"ז כתב (סי' ב), שכשם שמותר לבורר ולטחון בדרך אכילה, כך מותר למחוק בדרך אכילה. והחזיר (ארי"ח סי' סא שם) תמה על הדבר, שחיתור זה אינו נהוג אלא במלאכת בורר וטחון, אבל לא במלאכת מחוק, שכן רק בבורר וטחון, שהאכילה נעשית בדרך כלל תוך כדי בירית האוכל וטחינתו, יש לדון את הברירה והטחינה כחלק ממעשה האכילה, מה שאין כן במחיקה הנעשית תוך כדי האכילה, שכיון שאין האכילה מלווה בדרך כלל במחיקה, אין לדונה כחלק ממעשה האכילה.

(משנ"ב שם)

וְכֵן דַּעַת הַרְבֵּה אֲחֵרִים (34) וכו', לִיָּאָה בְּהַ מְשֻׁם מְחִיקָה וּמְחִיקָה (35) וכו', דְּאֵין בּוֹ מְשֻׁם בְּנִין וּמְחִיקָה (36), וְכֵן הַפְּנֵיגָה.

(34) ודף שנקרע במקום האותיות, כתב בשו"ת אגרות משה (י"ד ח"ב סי' עה) שמותר להצמיד את הקרעים אלו לאלו וכן להפרידם זה מזה, כשם שמותר לפתוח או לסגור ספר שכתובות בו אותיות בצידי הדפים [לדעת הרמ"א], שכן הטעם המובא במשנים שהספר עשוי להפתח ולהסגר תמיד, נכון גם לענין קרעי דפים, שכיון שעשויים הם להצמד אלו לאלו, אין איסור להצמידם. והוסיף, שאם ניכרות האותיות אף ללא הצמדת

